

משלחן שלמה

עיונים ושות'ים בפרשה מתלמודי וביית מדרשו של
הגאון הניקא הרב שלמה יהודה שליט"א

פרשת תולדות

רבקה הלכה להתפלל להיפקד במקום שנעקד יצחק

פעם אחת קודם העיבור, וכן קודם הלידה. כדאיתא בפרקי דר"א (פרק לא): ר' יהודה אומר עשרים שנה היתה רבקה עקרה, ולאחר עשרים שנה לקח יצחק את רבקה והלך להר המוריה למקום שנעקד שם והתפלל עליה על הריון הבטן, ונעתר לו הקב"ה. בא עיתה לילד, ומחבליה הגיעה נפשה למות, והלכה להתפלל במקום שהלכה היא ויצחק, שנאמר ותלך לדרוש את ה'. ע"כ. [המשך בסמוך].

איך החלב הקדוש של רבקה לא הועיל לעשיו לשוב בתשובה

יש לשאול, שאם לאנטונינוס נינו של עשיו, הועיל חלב שינק מהצדקת להתגייר, מדוע לאותו רשע (עשיו) לא הועיל החלב שינק מרבקה. ויתכן לומר מסברא שכיון שהיה לו שיניים, לא ינק חלב, שהיה מסוכן לאימו. ואפשר עוד, שנולד כמו אדם גדול והיה מאכלו כגדול ולא חלב. ובהיפך אצל יעקב אבינו ע"ה, שהיה יותר רך, ולכן לא שמו עיניהם עליו. ולכן כתיב יעקב "בנה", כי היא הניקה אותו ולא את עשיו. ואמנם במקום לשתות חלב שתה דם נדה, ויעקב אבינו ע"ה נוצר מזיכור החומר, וכדאיתא (בילקוט רמז ק) "ויצא הראשון אדמוני", שעד שהוא במעי אמו שתה דם נדתה. ובאלישיך כאן הגירסא: שתה כל דם נדות אמו. וזה לזכך את יעקב, שנוצר מחומר זך מאד.

עשיו נולד עם זקן ושיער ושיניים מלאות וכגוף גדול

במיוחס ליונתן איתא: ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת של שיער ויקראו שמו עשיו מפני שנולד כולו גמור בשער ראשו וזקנו ושיניים טוחנות. ע"כ. ורש"י פירש שהיה גמור בשער כבן שנים הרבה. ובשפתי כהן להלן (פו, טו) כתב על הפסוק בגדי עשיו בנה "הגדול": לפי שעשו היה יותר ארוך מיעקב, הכל היו אומרים זה גדול מזה, ולכן קראוהו עשיו שהיה גדול ועשוי. ע"כ.

האם יצחק אבינו פדה [במצות פדיון הבן] את עשיו או יעקב

א. אפשר שיצחק היה כהן גדול, ופטור מפדיון. ב. אפשר שאז הבן הבכור היה כולו מוקדש להש"ת ועומד בבית המדרש בתורה ובתפלה, כמ"ש "בכור בניך תתן לי". ואדרבה לא היו עושים פדיון וכע"ז כתב בשו"ת להורות נתן (חי"ב סי' צה) כתב שכיון שאז היתה העבודה בבכורות, ולא בלויים, וממילא היו הבכורות פטורים מפדיון כמו שלויים פטורים, ולולא חטא העגל לא היה שייך מצוות פדיון הבן, ואברהם אבינו קיים רק מצוות שהיו עתידות להינתן בכל גוונא, ולא מצוות שהיו תלויים באם יחטאו. אך צ"ע לפ"ז דאיך נצטוו במצרים לפדות בכורים הרי הם עצמם לויים. וגם צ"ע אם בכלל היה אז כהן בעולם [אחרי שאברהם קיבל את הכהונה משם], כדי שיוכל לפדותו.

עשיו היה הורג את הגיורים שגיייר אברהם וטומן אותם במערות

באגדת בראשית (פרק נט): אמר הקב"ה אברהם היה מאכיל העובדים והשבים, ועשיו עמד והורגן, והיה ממלא את המערות מתים. איזבל היתה הורגת את הנביאים, עובדיה הטמינם במערות וכלכלם. יבוא עובדיה שהאכיל את הנביאים במערות, ויפרע מן עשיו שהרג את בני אדם במערות. ע"כ.

איך ישמעאל לא היה מעולם בנו של אברהם אבינו ע"ה

מפני שישמעאל נולד בהיות אברהם ערל וכשעדיין היה שמו אברהם. ולכן כתיב "אברהם הוליד את יצחק". שישמעאל הוא בן אברהם, ולא אברהם. וכן הוא ברש"י כאן.

מדוע יצחק לא נשא אשה בגיל עשרים

נפסק בשלחן ערוך (אה"ע סי' א סעיף ג): ובשום ענין לא יעבור מעשרים שנה בלא אשה. ועמד בזה מהר"ו בס' עץ הדעת טוב (פ' תולדות): דהנה אברהם ויצחק היו מלכי קדם וכו', ובודאי כל גדולי הארץ יחלו פניהם להשיא בתו אליו, ולא עוד אלא שכבר עבר מבין כ' ולא קיים מצותו. אלא שהיו נביאים, ולא מצאו בכל העולם אשה כשירה כמו רבקה, והוצרך להמתין לגיל מ' שנה, עד שתגדל רבקה וישלח ויקחה ממרחקים מפדן ארם. ע"כ. וכבר מפורש במדרש (ילקוט וירא רמז קב): אחר העקידה היה אברהם מהרהר, אילו מת יצחק בהר המוריה לא היה מת בלא בנים, עכשיו שנעשה לו נס אשיאנו מבנות ענר אשכול וממרא שהן צדקניות אע"פ שאינן מיוחסות, דמה איכפת לי ביוחסין, א"ל הקב"ה אינו צריך, כבר נולדה בת זוגו של יצחק בנך. ולהלן (רמז קז) מפורש שהשביע את אליעזר "אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני", והזכירו על בנות ענר אשכול וממרא. ע"כ. והיינו שלא מצא אשה מיוחסת מכל צאצאי שם.

מדוע רבקה הלכה לקבל נבואה משם ולא מאברהם ויצחק

"ותלך לדרוש את ה'", פירש רש"י לבית מדרשו של שם. וצ"ע מדוע הלכה לקבל נבואה משם ולא לאברהם ויצחק שהיו גם כן נביאים. ודוחק לומר שלא ידעה שגם הם נביאים. א. ויש לומר ששם היה נביא מפורסם, פירוש נביא לרבים, כדאיתא בתנא דבי אליהו רבה (פכ"ב): שם הגדול נתנבא ארבע מאות שנה על כל אומות העולם, ולא קיבלו ממנו, אבל אברהם ויצחק לא העמידו עצמם להתנבא בשביל אחרים. ב. אי נמי ששם הגדול היה אביהם של אברהם ויצחק וגם היה גדול בשנים וגם היה מפורסם לכהן גדול, ולכן בני הדור חייבים בכבודו, ואסור לבקש נבואה מנביא קטן, אלא חובתם ללכת למי שגדול, וגם אברהם ויצחק הם מזרעו.

עשיו היה כולו שער עוד בכטנה של רבקה וזה הציק ליעקב

על דרך פשט הכתובים צריך ביאור מה היה שינוי אצל רבקה מכל אלו שמעוברות בתאומים ויותר. ובפירוש הטור הארוך על התורה פירש: שלפי שהיה עשיו שער, היו השערות עוקצות ליעקב, והיה יעקב מקפץ ממקום למקום מחמת השערות של הרשע השעיר הלזה. וכן כתב בשפתי כהן. [ובצורר המור כתב שהשערות שלו הציקו לאמו, וז"ל: כולו כאדרת שער, ולכן ותתלחלח מאד, כי העובר שיש לו שער מזיק לאשה וגורם לה הקאות וחימוץ, וכל שכן זה שיצא עשוי וגנמר, שברבו שערו וצפרניו גרם לה קיא וחימוץ וצער].

אברהם אבינו בחר את השם ליעקב

כתב רבינו יהודה החסיד בס' גימטריאות (תולדות אות כ) "ויקרא שמו יעקב", ויקרא בגימטריא אברהם אבינו, והוא קראו יעקב. שאם תאמר הקב"ה קרא אותו יעקב, א"כ לא היה משנה לקראתו ישראל "מוצא שפתי לא אשנה".

ואולי מכאן מקור למה שכתב בזכר לדוד זכות ממודינא (מאמר א פצ"א): שעשיו הורג את הגרים אשר גייר אברהם, והיה ממלא מהם מערות, ולמה לא היתה להם למגן מצות המילה שעשו ונתגייירו מרצונם, אלא שחזרו בהם. וסיבב השי"ת שימותו זכאים, ויזכו לעוה"ב, כי הקב"ה עושה שליחותו ביד הרשע ואח"כ מאבדו על רשעותו.

יצחק הולבש בגדי מלכות והרכיבוהו ברחוב העיר וקראו לפניו

איתא בס' הישר: ויצו אבימלך וילבישו את יצחק ורבקה לבוש מלכות, וירכיבם ברחוב העיר, ויקרא לפניהם, כל הנוגע באיש הזה ובאשתו יומת. ויתן לו המלך שדות וכרמים ומיטב הארץ. ע"כ. וזה שלב נוסף של קידוש שם שמים, כדי שיוכל יצחק להוריד את השכינה לעולם עוד רקיע אחד.

יעקב אבינו קנה את עשיו הרשע לעבד

דבר מופלא איתא בזוהר הקדוש (ה"א דף קלט): "ועל ההוא תבשילא אזדבן ליה לעבדא, וזבין בכירותיה ליעקב". ולפי זה גם מה שלקח את הבגדים מנמרוד, ודאי היו שייכים ליעקב אע"ה, כי מה שקנה עבד קנה רבו. וכן הברכות מן הדין ודאי שייכים רק ליעקב, וגם מה שבירכו יצחק "הנה משמני הארץ יהיה מושבך וגו'", אפשר שזה כמו ברכה בטעות שלא ידע שבמכירת הבכורה נמכר ליעקב לעבד. [והנה ישראל לא יכול למכור עצמו לעבד, אך גם את"ל שהיה לעשיו דין ישראל מומר (קידושין יח). קודם מתן תורה שאני, דזיל בתר טעמא.].

מדוע רבקה לא גילתה ליצחק על רשעו של עשיו

א. ר"י אבן שועיב (תולדות) תירץ, שלא גלתה ליצחק מפני דרך צניעות שלא ירגיש שהיא שאלה את פי ה'. ב. עוד תירץ, שחשבה כי הוא היה נביא, ולא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים. והשם אשר לו נתכנו עלילות סיבב זה כדי שיתברך יעקב כראוי לו, על כן לא ידע והיה רוצה לברכו, כמו שאמר, והשם עשה פיו שהיא ברשותו כאילו אינו ברשותו וכו'. ג. ובשם המדרש כתב, שהיה מכיר ברשעו, רק שהיה רוצה לקרבו תחת כנפי השכינה, והשי"ת לא רצה, שאינו ראוי לכך. ועשה פיו שהוא ברשותו כאילו אינו ברשותו. ועל זאת אמר הנביא שאהבה גדולה אהבנו השי"ת שסיבב שינתנו הברכות ליעקב, אע"פ שהיה בדעת יצחק לברך עשיו, וזו אהבה רבה. ד. יתכן שכיון שנאמר ויאמר ה' "לה", בא למעט שאסור לה לגלות סוד זה לאחר.

איך יעקב ורבקה נטלו בגדי עשיו ולא חששו מגזל

והלא ודאי עשיו לא הסכים לכך, ויש בזה חשש גזל. א. אלא שיעקב קנה את הבכורה וממילא הבגדים שייכים לו, שבגדים אלו הם בגדי כהונה. ב. ועוד שקנה את עשיו לעבד. ג. ועוד שמעשי רבקה היו על פי נבואה, ובכלל זה לעשות הכל לקיים הנבואה, וממילא ע"פ נבואה אין כאן חשש גזל, שע"פ נביא אפשר לעבור על מצוה בהוראת שעה. ד. ועוד, שמלבד שיעקב נתן העצה לעשיו לכבוש את נמרוד וליקח הבגדים, הרי בגדים אלו אין בהם שום קנין, כי ה' יתברך ייעד אותו לבכורו של עולם שראוי להיות כהן גדול ומשרת לפניו. [וז"ל אגדת בראשית (פרק מג): אדה"ר שהיה בכור לעולם, לבש תחילה בגדי כהונה, ומסר את הבגדים לשון, ושם למתושלח וכו', שם מסרין לאברהם, ואברהם ליצחק, ויצחק לעשיו, שהיה בכור, כיון שראה יצחק שנשיו עובדות ע"א, נטלן מן עשיו והפקידן אצל רבקה, כיון שעמד יעקב ונטל את הבכורה מן עשיו, אמרה רבקה הואיל ולקח יעקב הבכורה, בדין הוא שילבש בגדים אלו].

וגם היה סימן מהבגדים עצמם, כמו שכתב בצרור המור: ותקח את בגדי עשו בנה הגדול החמודות, וביעקב נאמר בנה הקטן, להודיענו הנס הגדול שנעשה עמו, שהבגדים של עשו בנה הגדול, התאימו ליעקב כמדתו, וכענין שאמרו במדי שאול שהיה ארוך משכמו ומעלה על כל העם, ונעשו לדוד הקטן כמדתו כאלו היו שלו. ע"כ. [וכ"כ בשפתי כהן (כו, טו). שרבקה בחנה נבואתה בבגדי עשו, עשו היה יותר ארוך מיעקב, והכל היו אומרים זה גדול מזה, ולכן קראוהו עשיו שהיה גדול ועשיו, והלבישה בגדי עשו ליעקב, לראות שאם יבואו כמדתו של יעקב אז יתאמת לה נבואתה, וכשראתה שבאו כמדתו אז נתאמת נבואתה, מיד ותתן את המטעמים]. הרי

שהבגדים עצמם מעידין ששייכים ומיועדים הם לו, וכל אחר שיטול אותם הרי הם גזל בידו. ולפ"ז יש לומר שמשם נטלן ולא החזירן לעשיו. שהרי שלו הם, ובפרט אחרי שברכו אביו הוי גביר לאחיק.

עשיו יכל להיות בדרגת משיח

בביאור הטעם שיצחק אבינו ע"ה קירב את עשיו וחפץ לברך אותו, יש לבאר על פי דברי היכל הברכה (ר"פ תולדות) שכתב וז"ל: אילו היה עשיו הרשע בוחר בטוב היה יכול להיות צדיק גדול אלף פעמים מיעקב, כי יעקב השיג בהשגות משה, והוא אם רצה לבחור בטוב, היה יכול לעלות למדרגות משיח ליחידה דאצילות בסוד אדמוני עם יפה עינים, ולכן כתיב "אדמוני" מלא וא", כי לא נברא להיות רשע שופך דם נקיף אלא ע"פ התורה, ולכן חבירו הוא אדמוני דוד. ע"כ.

יצחק נחרד חרדה גדולה כשעשיו נכנס מפני שהביא לו נבלת כלב גזול

ראה בתרגום יונתן (כו לג), שריח התבשילין שהביא עשו עלה באפו כריח אש גיהנם. וכתב בעל הטורים: לצוד - בגימטריא מן גזל (ב"ר סה יג). ע"כ. ומבואר במיוחס ליונתן (כו, לא), לצוד ציד להביא, שהביא מטעמים מכלב. ויש לבאר שלכן נחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד. ורמז לזה "גדולה עד" גימטריא "גזל כלב והביא". וכתב במגלה עמוקות (אופן קכ"ד, הובא בילקוט חדש, ערך בבל אות לו) שהביא ליצחק הכח של עצמו, שהכח של עשו, הוא כ"ל כ' ח' ז' יר. ובתנחומא (פ' וירא ס"ל), אמר איוב לאלפז בן עשיו, אילו היה אביך עומד מבקש שאשים אותו לזון עם הכלבים שלי, הייתי מואסו, שנא' מאסתי את אבותם לשית עם כלבי צאני (איוב ל, א). וכתב הרב אש דת (פ' תולדות דף ח ע"ג) שיש גירסא, מן הכלבים שלו הייתי פוסלו, ופירש לפי שהביא כלב למאכל אביו, נפסל לבכורה וכהונה כדין טבח שיצתה טריפה מתחת ידו. [המשך בסמוך].

יעקב הביא ליצחק אפיקומן ובכך הציל את יצחק שלא יטעם מן הכלב.

שאחר האפיקומן אסור לאכול כלום

בחומש אזנים לתורה לר' זלמן סורוצקין כתב בשם הגרי"ח זוננפלד, במרמה, גי', אפיקומן. שבשביל שהאכילו יעקב אפיקומן אי אפשר לו לאכול מצידו של עשו ולברכו ברכה גמורה. וכבר כתב כן בפני דוד (תולדות כז) מהמפרשים, דהנה היו שני גדיי עזים אחד לקרבן פסח ואחד לחגיגה, וזהו שנאמר "בא אחיך במרמה" ואמרו רז"ל בחכמת תורתו, שהכוונה היא שהאכילו קרבן פסח, שהדין הוא אין מפטירין אחר הפסח, ולא יוכל לאכול מציד עשיו, וז"ש בחכמת תורתו ויקח את ברכתך, שעתה לא אוכל לאכול משלך. ע"כ.

ובזה הציל יעקב את יצחק שלא יטעם מעט מהתבשיל הטמא, וכתב בשפתי צדיק (תולדות אות מט), שגם הברכה שקיבל עשיו עצמו היא בזכות יעקב, וגם החיים שלו, מאותה שעה שלפני הברכות הכל בזכות יעקב, ועשיו כפוי טובה.

'בא אחיך במרמה', מדוע לא הוי לשון הרע על יעקב אבינו

"בא אחיך במרמה ויקח ברכתך". לכאורה יש בזה משום לשון הרע על יעקב אבינו ע"ה. שזוהו דיבור שיכול לגרום נזק. ואולי היה סכנת נפשות שעשיו יכל להרוג את יצחק בעת שראה שהוא בחרדה ונכנס גיהנם לשם.

ב. בשפתי צדיק (תולדות אות נב), כתב, לכאורה איך היה יצחק מגלה לעשו שלקח יעקב הברכות במרמה, שעל ידי זה נגרם מה שנאמר וישטום עשו.

ומוכרחים ליישב שידע שעשו מאמין בו שהוא נביא אמת, וכשישמע שברוח הקודש נאמר מפי הגבורה שיהיה יעקב גביר לו, יכניע עצמו בציון. אלא שקשה מלת במרמה, ואולי קאי במרמה על עשו יען שאתה נוהג במרמה ואינך נזהר במה שיש לך דרך בעבודת השי"ת, תמור זה נגזר שיקח יעקב ברכותיך, כמאמר חז"ל זכה נוטל חלקו וחלק חבירו וכתוב עם עיקש תתפתל. ע"כ.

ג. עוד יש לומר, שיצחק אבינו ע"ה השכינה דברה מתוך גרונו, ובפרט באותו זמן שכל הברכות היו אמורות להיות מאת השי"ת ממש. והכי מסתברא, דמאן יימר שהיה זה יעקב אולי אדם אחר מן השוק. וכלשון התנחומא (תולדות ס"ג): התחיל אביו אומר מי הוא זה שנכנס ונטל את הברכות, אמרה לו רוח הקודש, יעקב הוא.

מדוע עד גיל ס"ג לא דאגו להשיא אשה ליעקב

מקשים, מאי שנא יעקב מיצחק, שיצחק אבינו ע"ה, כשהגיע לגיל ארבעים דאג אביו להשיאו אשה. ואילו יעקב אבינו עד גיל ס"ג לא דאג לו אביו כלל להשיאו אשה. ואפשר, שיעקב היה בגדר שחשקה נפשו בתורה כבן עזאי, שהוא אנוס מלישא אשה. ורק אחר מעשה שהיה בלאו הכי בסכנת נפשות והוכרח לברוח, צווהו לישא אשה. משא"כ יצחק שהיה ג' שנים בגן עדן ללמוד תורה, ובגיל ארבעים יצא משם, דאג לו אברהם שמיד תהיה לו אשה. ב. אי נמי, האבות הקדושים שהיו מרכבה לשכינה, כל מחשבתם ומעשיהם הם כמו ע"פ הדיבור, וידע יצחק בדיקו מה רצון השי"ת האמיתי אימת מוטל על יעקב אבינו ע"ה לישא אשה.

עשיו שלח את ישמעאל להרוג את יצחק אביו

בהדר זקנים (ס"פ תולדות) הביא מדרשו: בשעה שהודה יצחק על הברכות ליעקב, אמר עשיו אלך ואתחתן לישמעאל ואתן לו עצה להרוג את יצחק מפני הבכורה כי הוא הבכור ואבי ירש הכל,

ואהיה גואל הדם ואהרוג את ישמעאל, ולא יהיה ליעקב שום קרוב ואהרגהו בסתר שלא יראני שום אדם. ובאותה שעה שחשב עשיו אותה מחשבה עבר לפני מדרשו של שם. א"ל שם [אולי הכוונה לעבר, כי שם נפטר לפני 13 שנה, כאשר היו יעקב ועשיו בגיל 50], רשע, מתי חשבת זאת המחשבה הרעה. א"ל עשיו מי הגיד לך. א"ל הקב"ה הגיד לי שהיה שם בשעת מחשבתך. והיינו דכתיב ביחזקאל יען אמרך על שני הגוים ועל שני הממלכות לי הם וה' שם היה. שני הגוים יצחק וישמעאל. ובקשת לך כל הממלכות. אבל ה' שם היה שהגיד הדבר. ע"כ.

האם נמחלו עונותיו של עשיו כשנשא אשה

בירושלמי (ביכורים ג, א) חכם חתן ונשיא, גדולה מכפרת. חכם הוקש לגר, מה הגר מוחלין לו על כל עונותיו, אף חכם שנתמנה. חתן דכתיב וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת, והלא בשמת שמה, אלא שנמחלו לו כל עונותיו. נשיא, בן שנה שאול במלכו, שנמחלו לו כל עונותיו כתינוק בן שנה. ע"כ. וצ"ע כיצד נמחלו לו עונותיו בנישואין כאלו שהיו על תנאי שילך שמעאל ויהרוג את יצחק כדאיתא במדרש, והלא בנישואין אלו ואז עשיו יהרוג את יעקב. וע"ע בב"ר (סז, ג) שי"א שנתן דעתו להתגייר. ובדברי יציב (אה"ע ס"ז עב) הביא מהיפה מראה על הירושלמי שם, שכתב דהאי תנא דנמחלו עונותיו מהך דמחלת, פליג אמדרש (כ"ד פרשה סז) שנתכוין בנשואי בת ישמעאל להרוג את יעקב, ופליג נמי אמדרש שם, שלפי שנתן דעתו להתגייר נמחלו עונותיו. וכ"כ ביפה תואר שם על המדרש.

מדת האמת

הדרך לתורה והשגות מאת ה' יתברך

ליקוטים יקרים מתוך השיעורים

ערוך מתוך שיעור מיום חמישי פרשת תולדות התשע"א

כי כמה שהאדם יותר אמיתי, ראוי להשפיע לו ולסייע לו, מאחר שבשפע שיקבל ישתמש לפי האמת כרצונו יתברך, ויזיע בו לכולם, מה שאין כן מי שעדיין דבוק בשקר, שהוא יסקר גם במה שיקבל מאתו יתברך, ויזיק לסובבים אותו ולבריאה כולה.

כשדבוק באמת, רוח הקודש על לשונו

ככל שהאדם אחוז במידת האמת, זוכה להבין את התורה לאמיתתה, וכאשר הוא דבוק באמת ולא דובר שקר כלל, יכול לזכות לרוח הקודש שתהיה על לשונו, כענין שכתוב רוח ה' דיבר בי ומלתו על לשוני, ולכן הנביאים היו משתדלים לקנות בנפשם מדת האמת, בכדי להתעלות בדרכי הנבואה.

הצדיקים זיע"א היו נזהרים מאד מכל תנועה של שקר, ומכל תנועה חיצונית כמו למצוא חן בעיני אחרים, כי בכדי לזכות לדעת תורה ודעת אלקים, צריך לזכר עצמו מאד להיות קרוב לאמת כמה שיותר, ולהתרחק מכל שקר שהוא, אפילו בתנועה קלה, או במחשבה, וכל שכן בדיבור. פעם הגיע אדם אחד ל'עמוד האמת' הרבי הקדוש מקוצק זיע"א ושאל אותו, הכיצד הוא דובר אמת בתמידות ועדיין לא מצליח? השיב לו הרבי, שאין די לדבר דיבורי אמת, אלא גם לעשות אמת, עד שיהיה כולו אמת.

תולדות יעקב ועשיו, האמת והשקר

בפרשת תולדות יש לימוד על קורות מדת האמת לעומת מדת השקר. יצחק שהוא האדם שהגיע לשלימות ונעשה מרכבה לשכינה, יש בביתו שני ילדים - יעקב ועשיו, האמת והשקר. יעקב הוא האמת לאמיתתה, ועשיו הוא השקר הגמור. הם נולדו יחד וגדלים יחד, והשקר צץ

האמת היא הדרך לה' יתברך ותורתו הקדושה בכדי להשיג בתורה הקדושה ולהתקרב לה' יתברך, צריך להשתלם במדת האמת, וככל שמזכך עצמו להיות אמיתי יותר, ומוסיף במעלות האמת, להיות אמת, ואמת לאמיתה וכו', כך יוכל לזכות בנשמת התורה ולהתקרב לה' יתברך, ולכנס מעלה אחר מעלה בהיכלו של מלך מלכי המלכים. וכיצד יקנה מדת האמת, ראשית ועיקר הכל הוא שיחיה חיי אמת מבלי דמיון אלא בידיעת התורה ולימוד דרכיו יתברך, יחד עם קביעת עתים וזמנים בהם ישב לברר את תכלית החיים והבריאה, מה הם הדברים שיש להם סוף נצחי, סוף שהוא ההתחלה של כל ההתחלות, ועל פי זה יברר אורחותיו ונתיבותיו, עד שיידע היטב את התכלית והמטרה שלו, ומשם יכוין כל חייו ופעולותיו אך ורק עבור התכלית הזו, וימסור נפשו שלא לסטות ממנה.

על ידי שמירת הדיבור, יישמר מכל נתיבי השקר

ובשביל להנצל מהשקר ולשמור על נתיבות האמת, יש לאחוז בשמירת דיבור שיש בו תועלת ומביא לתכלית אמת, וידע כל דיבור שמוציא מפיו וישים ליבו אליו, ויכוין כל דיבור להיות מיושר עם הלב, וגם בדברי תורה יזהר בזה, ואם נצרך לדבר דברים שלא בדרגתו ואינם יוצאים מתוך לבו, יאמר אותם בשם בעל המאמר. [וידוע, שהמגיד הגדול זיע"א, היה שוהה כמה שעות עד שאמר משפט, וכל דיבור ותיבה היה אומר אותו בדביקות בה]. וכך ילך ויקנה מדת האמת, ואמת לאמיתתה, ויזכה לידבק בה' יתברך ותורתו הקדושה.

ה' יתברך מקרב את האדם אליו ולתורתו הקדושה כפי מדת האמת שבו, וכך גם משפיע לו שאר השפעות טובות - סייעתא דשמיא ופרנסה וכו'.

להוסיף ולתקן אצלך, ולכן צריך לתת לך ברכות כדי שתוכל להשלים את התיקון. ואז "יורח את ריח בגדיו וגו'", שהרגיש יצחק אבינו שנעשה כאן חיבור אמיתי מבלי שום פגם, ושרתה עליו השכינה והגיע ריח גן עדן וכו', ונתברך יעקב מפי השכינה.

עשיו נדחה כי לא נכנע ולא הכיר את מקומו

עיקר מה שנדחה עשיו, כיון שלא נכנע ולא הכיר את מקומו, וחשב תמיד שהוא "יעקב", והיה סבור שהוא כבר נולד עם האמת, ולא ביקש לחפש את האמת. וגם יעקב אבינו ע"ה, אילו היה מגיע ליצחק בדעת כזו שהוא כבר האמת - לא היה יצחק מברך אותו, אלא יעקב שהיה עניו ושפל, וחשב תמיד שהוא החסר והרחוק מן האמת, וחתר תמיד להגיע לאמת לאמיתה, הגיע ליצחק כדי לקבל תיקון, לפי שהיה מורגל לחשוב על עצמו שהוא צריך תיקון והשלמה, ורחוק מן האמת לאמיתה, ושהידים שלו הם 'די עשיו', שלא כמו עשיו, שהיה בא לאביו עם בגדי כבוד וריח השדה בכדי להעלים ולהסתיר את פגמיו.

לבקש תורה וקדושה והשגות בשביל השלמת רצונו ית' להיטיב לכל

התשוקה הראויה לזכות לתורה וקדושה והשגות וברכות, היא רק בשביל לתקן ולהשלים את כל הבריאה והברואים, ולא בשביל עצמנו. בהיפך מקליפת עשיו, שרוצה לחטוף הכל, ולמנוע את הטוב מכולם, והיא קוראת לעצמה בשם יעקב, ומכריזה שהיא האמת [הרבי מקוצץ זיע"א אמר, שעשיו היה גם מתפלל ועוסק בעבודות, רק שחלק על יעקב ולכן הגיע למה שהגיע]. ומוזה נתבונן, שכדי להגיע לשלימות, צריך לחתור תמיד אחר האמת לאמיתה, ולדעת שעדיין יש מה לחפש בעצמו ולתקן ולשוב בתשובה. ולגשת לה' יתברך, לתורתו הקדושה ולדברי החכמים - מתוך הכנעה וביטול יחד עם התשוקה לקבל ולהזדכך, ואז יכול לקבל השגות מאת ה' יתברך, כי על ידי ההכנעה והתשוקה לתקן עצמו יותר, ולחפש עוד אחר האמת לאמיתה, מזכך נפשו במעלות האמת, ואז התורה וקרבת ה' וכל הברכות שיקבל, לא יטלם לעצמו, אלא למען שמו ית' ולהיטיב בהם לכל.

ויוצא ראשון, ומתרץ עצמו תמיד שהוא האמת, כשבינתיים הוא עולה ומצליח בעיני כל העולם, לעומת יעקב שנמצא בשפלות מטה מטה, ולא רואה את הקירוב מצד אביו הצדיק יסוד עולם, והוא מתחזק על ידי הדביקות בכל כחו במדת האמת במסירות נפש, ומתעצם בה בתורה ובעבודת ה', ובוה הוא מחזיק מעמד, הגם שנראה לעיני כל שהוא מפסיד את כל הברכות ברוחניות ובגשמיות, וההמשכיות של עם ישראל.

כיצד יכל יעקב לנהוג בטכסיס השקר כדי לקבל את הברכות

ואחרי ס"ג שנים רבקה אומרת לו על פי נבואה, שכעת צריך הוא לנהוג בטכסיס של שקר ולקחת את הברכות מהנחש. ויעקב לא יכול לנהוג בטכסיס כזה שמאס בו כל ימיו, עד שווה לו לוותר על הכל, ולא יזוז מן האמת לאמיתה שדרכה השיג את התורה ועבודת ה' שלו. ומשיבה רבקה ליעקב, הרי לא הגעת עדיין לשלימות ויש בך דברים שצריך לתקן, ולכן תבוא ליצחק הצדיק מתוך דעת ומחשבה שיש בך שקרים, שזה "עשיו" הבכור, שהוא השקר והפסולת היוצאת ראשונה לפרי. ויעקב עדיין מתיירא, ורבקה אומרת לו כשאדם ניגש לצדיק צריך להניח את האמת שבו, ולבא רק עם הפגמים והחסרונות, ולכן זו האמת שלך כעת, כי באים לצדיק בביטול כדי להתתקן. ושמע בקול אמו, והלך בדעת הזו, שהוא מניח את האמת שבו, וניגש עם משהו מן השקר שנקרא בשם קליפת "עשיו". ובשעה ששאל אותו יצחק "האנה זה בני עשיו", השיב לו, כן, אני זה עשיו הרשע. ועוד, שאני הוא זה שתמיד חושב על עצמו שהוא "עשיו", ומתהלך בעולם עם מחשבות של שפלות, ואילו עשיו הוא זה החושב על עצמו שהוא האדם השלם והאמת לאמיתה שזה בחינת יעקב. ונמצא שבשביל לבא לקבל ברכה מפי השכינה בשעה זו שנקרא עשיו לבא לקבל את הברכות, כעת יעקב הוא שקרוי בשם עשיו, ועשיו הוא שקרוי בשם יעקב.

ו**יצחק** אבינו הרגיש באותם חסרונות שנכנס עמהם, ואמר "הקול קול יעקב והידים ידי עשיו", אמת שיש קצת בחינת 'עשיו', ויש מה

מראות קודש

ברית ייחודית התקיימה בשבוע שעבר בירושלים לבנו של הרה"ח שמואל איזיק בלטי אחיו של אמני הקלרינט המפורסמים ר' אברום ור' יהודה בלטי הי"ו. כסנדק שימש מורנו הגאון הינוקא שליט"א כשראש ישיבת 'שער השמים' הגה"צ ר' יעקב מאיר שכטר משמש כמוהל.

לאחר הברית שוחחו ביניהם הגדולים שליט"א בדידות ובירכו האחד את השני באהבה ומאור פנים. ביציאתו מן המקום התבטא הגרי"מ שכטר למקורביו על הגאון הינוקא כי הינו "צדיק קדוש וירא אלוקים". בסיום מעמד הברית הצטרף הזמר החסידי אלי הרצליך שנכח במקום אל מקהלת 'נגינה' ושימח את הקהל הרב אשר זכה להשתתף בשמחה.

ניתן לשמוע את שיעורי מו"ר שליט"א

בטלפון: 02-5-306-506

וכן במערכת קול הלשון

©

כל הזכויות שמורות

לצילוי נשמת

סעדה בת זוהרה, חנינה בן זוהרא
שלמה בן סעדה, מרגו בת סעדה

לתגובות הארות והקדשות

054-8434755

m.yam.shlomo@gmail.com